

**ВИКОНАВСЬКА ТВОРЧІСТЬ ІРИНЕЯ ТУРКАНИКА
В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО КАМЕРНО-МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА ГАЛИЧИНИ**

Висвітлюється камерно-ансамблева діяльність скрипаля, педагога, диригента Іриней Турканика. На тлі творчого шляху викладача Дрогобицького державного музичного училища ім. В. Барвінського, керівника камерного оркестру Стрийської дитячої музичної школи ім. О. Нижанківського представлений розвиток камерного мистецтва на Львівщині.

Ключові слова: камерно-ансамблева творчість, Іриней Турканик, репертуар.

Відродження української культури наприкінці ХХ – початку ХХІ століття супроводжується складним і багатогранним процесом формування нового митця-музиканта, для якого визначальними є глибока національна свідомість, повернення історичної пам'яті нашого народу, відновлення призабутих споконвічних традицій і духовних цінностей. Сучасний культурно-освітній діяч 90-х років переживає період активного самопізнання, по-новому усвідомлюючи власний творчий потенціал, вивчаючи долю свого народу та його культуру.

До таких сьогочасних творчих особистостей належить скрипаль, старший викладач відділу оркестрових струнних інструментів Дрогобицького державного училища імені Василя Барвінського, диригент камерного оркестру м. Стрия Іриней Турканик.

Творчий шлях сучасного українського музиканта, діяльність якого тісно пов'язана з розвитком національного камерно-ансамблевого музикування, ще не став об'єктом наукових досліджень. Мета статті – висвітлити накопичений мистецько-виконавський досвід та вагомі творчі здобутки Іриней Турканика в камерно-інструментальній галузі національної культури.

Музичний таланти І. Турканика (1956 р.н.) формувався спочатку в Стрийській музичній школі (клас викладачів І. Дибайла, О. Заяць, Л. Турканик), а згодом у Львівському державному училищі ім. С. Людкевича (клас скрипки З. Меркулової). Яскравий артистичний таланти молодий музиканти вдосконалює в Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка під керівництвом М.Вайцнера.

Впродовж 1973–1980 років велику школу камерно-виконавської майстерності молодий музикант пройшов у камерному оркестрі вищого навчального закладу під керівництвом професора Олександри Деркач. Як слушно зауважує професор Артур Микитка, *«через цю школу пройшла не одна когорта музикантів, які стали провідними педагогами багатьох середніх навчальних закладів, Національної музичної академії ім. М. Лисенка у Львові, керівниками, оркестрантами і камерними виконавцями численних музичних колективів в Україні та за її межами»* [5, с. 392].

Увібравши все найкраще з років навчання, І. Турканик розпочинає свій творчий шлях у 1980 році як концертмейстер та соліст камерного оркестру струнного відділу Дрогобицького державного училища. З приходом молодого педагога розпочався новий етап у становленні колективу під керівництвом Мирослава Пуцентели. У цей час в репертуар колективу ввійшли твори Г. Генделя, Й. Баха, Й. Гайдна, В. Моцарта та інших композиторів. Як соліст камерного оркестру І. Турканик веде активну концертну діяльність у містах Дрогобичі, Стрию, Трускавці, Моршині, Самборі, Тернополі, Львові, Києві. Оркестр співпрацює з такими колективами: хорова капела *«Трембіта»* (керівник М. Кулик), камерний хор *«Легенда»* (керівник І. Циклінський), камерний оркестр Київського державного педагогічного інституту ім. М. Драгоманова (художній керівник В. Федоришин). У кінці 80-х років І. Турканик разом з колективом здійснює гастрольні поїздки до Польщі, а також до Англії (1992, 1993, 1994, 1996 рр.), де бере участь у фестивалях і концертах. Відбуваються музичні імпрези в містах Гастінгу, Бексхілу, Лондоні, Ісборні, Левесі, Брайтоні, Балті. Там записує свою першу магнітофонну касету української музики (1994 р.) на фірмі *«Клаудіо»*, а згодом у 1998 р. на фірмі *«Гад Рекордс»* (м. Львів) виходить подвійний аудіодиск з творами Д. Бортнянського, А. Вівальді, Й. Бенди, М. Колесси, М. Скорика, М. Ластовецького, Ю. Сидоряка.

І. Турканик – постійний учасник фестивалів української музики *«Струни душі нашої»* в м. Дрогобичі. Виступаючи як соліст, ансамбліст, концертмейстер камерного оркестру, він пропагує маловідомі твори Н. Нижанківського, В. Барвінського, а також активно брав участь в ювілейних концертах Г. Генделя, Й. Баха, Д. Бортнянського, В. Моцарта, В. Барвінського, М. Колесси, Б. Фільца, М. Ластовецького.

У складі фортепіанного тріо (фортепіано – Євген Журавський, віолончель – Дмитро Шимоняк) І. Турканик став переможцем огляду

виконавців-викладачів мистецьких навчальних закладів області (1994 р.), а також учасником авторського концерту композитора Г. Ляшенка (м. Київ). У цей час музикант здійснює запис творів Станіслава Людкевича, Василя Барвінського, Геннадія Ляшенка до фондів українського радіо.

Реалізуючи свій музичний потенціал, митець співпрацює з оркестром української музики «*Карпатські візерунки*», з яким неодноразово гастролював у Польщі, Німеччині, Франції, Італії, де брав участь у міжнародних фестивалях та концертах у містах Ланцут, Гамбург, Верона, Кремона, Мантуя, Мілан, Сан-Ремо та інших.

У 1997 році І. Турканик гастролює в Німеччині у складі струнного квартету і солістів Львівського оперного театру (О. Ленишин, В. Понайда, С.Бень, О. Сидор) в м. Аахен, Дюрен, Дюссельдорф.

У 2007 році митець став лауреатом (диплом I ступеня) у складі камерно-інструментального тріо «*Гармонія*» на I Всеукраїнському конкурсі виконавців на народних інструментах ім. А. Онуфрієнка. Для цього колективу у співавторстві з Оксаною та Сергієм Максимовими він здійснив перекладення відомих музичних композицій, які були опубліковані у виданні «*Педагогічний репертуар для народних інструментів*», а саме – А. Вівальді-Й. С. Бах «*Концерт d-moll*» III–IV чч., П. Сарасатте «*Андалузський романс*», Є. Дога.

І. Турканик впродовж більше тридцяти років пропагує як світове, так і національне камерно-виконавське мистецтво. Так, програма його першого сольного концерту, який відбувся у 1982 році, була насичена світовими музичними перлинами – «*Сюїта в старовинному стилі*» А. Шнітке, «*Соната*» С. Франка, «10 прелюдій» Д. Шостаковича, «5 фрагментів з опери «*Поргі і Бесс*» Дж. Гершвіна. Партію фортепіано виконувала викладач Дрогобицького державного музичного училища Лілія Шраєр. Своє мистецтво артисти дарували в містах Львова, Івано-Франківська, Дрогобича, Стрия.

Камерно-інструментальний репертуар І. Турканика надзвичайно різностилевий та багатоплановий. До нього ввійшли твори світових музичних корифеїв: Ф. М. Верачіні «*Соната e-moll*», «*Соната*» Й. Гайдна, «*Сонати №№ 1, 2*» В. Моцарта, «*Сонати №№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8*» Л. Бетовена, «*Арпеджіоне*» для скрипки і альту Ф. Шуберта, «*Соната a-moll*» Р. Шумана, «*Соната №№ 2, 3*» Е. Гріга, «*Сонатина G-dur*» А. Дворжака, «*Сонатина*» З Фібіха, «*Соната № 2*» Й. Брамса, «*Соната g-moll*» К. Дебюссі; великі форми російських композиторів: «*Патетичне тріо для скрипки, віолончелі і фортепіано*» М. Глінки,

«Соната для скрипки соло» С. Прокоф'єва, «Тріо для скрипки, віолончелі та фортепіано» Д. Шостаковича, «Соната g-moll» А. Хачатуряна, «Соната для альту» Р. Буніна, «Сонатина h-moll» Ю. Чічкова. Невід'ємною частиною концертного репертуару галицького скрипаля-педагога є композиції фундаторів української музики: «Соната C-dur» М. Березовського, «Соната a-moll» В. Косенка, «Соната a-moll» М. Скорика, «Соната для скрипки і фортепіано» Г. Ляшенка, «Фортепіанне тріо fis-moll» С. Людкевича, «Фортепіанне тріо a-moll» В. Барвінського, «Фортепіанне тріо e-moll» Н. Нижанківського.

У 1995 році І. Турканик очолив камерний оркестр, який був організований в 1990 році з ініціативи українського диригента, заслуженого діяча мистецтв України, народного артиста України, стриянина Яреми Скибінського на базі Стрийської музичної школи ім. О. Нижанківського. До колективу увійшли викладачі школи та інших шкіл Стрийського району. Першим диригентом став Ярема Скибінський, а згодом колективом керували Ігор Кушнір, Богдан Бойко.

Прагнучи до інтелектуального єднання, духовного спілкування, емоційної відкритості, пошуку рівноваги і гармонії у формах мистецьких традицій минулого, сприяючи плеканню високих творчих еталонів у складних економічних умовах сучасності, І. Турканик виводить камерний колектив Стрийщини на вищий професійний рівень. До визначальних віх творчого шляху оркестру під керівництвом митця належать: виступи з колективом Львівського національного академічного театру опери та балету ім. Соломії Крушельницької в опері С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм» (2005 р.) та в опері М. Лисенка за однойменною п'єсою І. Котляревського «Намалка Полтавка» (2013 р.) (диригент професор Донецької державної консерваторії імені С. Прокоф'єва, народний артист України, стриянин Тарас Микитка).

Камерний оркестр неодноразово брав участь у проектах відродження маловідомих творів незаслужено забутих національних митців. Так, інструментальний колектив у грудні 2008 року взяв участь у презентації на Стрийщині хорового твору М. Колесси «Лемківське весілля» (постановка заслуженого діяча мистецтв України С. Целюха) та виконанні кантат «Витайте нам гості!» о. О. Нижанківського, «Лічу в неволі» Д. Січинського, «Кугіє» з Меси C-dur Ф. Шуберта[1,35].

Камерний колектив під керівництвом І. Турканика співпрацює з

заслуженим артистом України, піаністом, професором Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка Йозефом Єрмінем. Ними був представлений стрийським слухачам «Концерт для фортепіано» Дмитра Бортнянського. Оркестр є окрасою концертів відомого хору ім. Михайла Вербицького від орудою заслуженого працівника культури України Ігоря Михайліва.

Окремою сторінкою в біографії інструментального ансамблю є творча співпраця з дитячим хором Стрийської музичної школи імені О. Нижанківського. Іриной Турканик здійснив відеозапис кантати Дж. Перголезі «*Stabat Mater*», а також творів Й. Губера, Д. Скарлатті, М. Лисенка.

З колективом співпрацюють відомі музиканти – лауреат міжнародних конкурсів Назар Федюк (скрипка), викладачі Дрогобицького державного музичного училища ім. В. Барвінського – Оксана Максимова (скрипка), Роман Гуч (фагот), лауреат міжнародних конкурсів, вокалістка Валентина Білас, Анна Нечай, Ольга Кобринович, лауреат міжнародних конкурсів, віолончеліст Тарас Менцінський, соліст Львівського національного академічного театру опери та балету ім. Соломії Крушельницької Іван Кулиняк (гобой), віолончелісти Юрій Турканик, Модест Менцінський, доцент Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка Ірина Кліш.

Художній керівник та диригент Іриной Турканик постійно дбає про оновлення репертуару колективу, до якого, крім зазначених вище творів, увійшли: І. Яніч «*Симфонія*» для камерного оркестру B-dur, Б. Фільц «*Духовні хорали*» для камерного оркестру.

«16 травня 2012 року з ініціативи адміністрації школи та підтримки викладачів відділу (струнно-смичкового відділу Стрийської дитячої музичної школи ім. О. Нижанківського – У. М.) започатковано і проведено в Стрию I Регіональний фестиваль-огляд учнів-виконавців на струнно-смичкових інструментах ім. Зенона Дашака» [7, с. 56]. До журі цього поважного музичного конкурсу було запрошено високопрофесійний митців: І. Пилатюка – члена кореспондента АМ України, народного артиста України, професора, кандидата мистецтвознавства, ректора Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка (голова журі); Б. Дашака – доцента Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка, Д. Комонько – заслуженого артиста України, професора Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка, а також І. Турканика – викладач-методиста Дрогобицького державного музичного училища

ім. В. Барвінського, заслуженого діяча естрадного мистецтва України та О. Огурцову – викладача-методиста, завідувача струнно-смичкового відділу Стрийської дитячої музичної школи ім. О. Нижанківського.

За вагомих внесок у розвиток сучасного музичного мистецтва в 2011 році Іринею Турканику надано звання «Заслужений артист естрадного мистецтва України» [6, 463-464].

Отже, на межі ХХ–ХХІ ст. характерною ознакою культурно-мистецького життя України стає виникнення камерно-інструментальних колективів не тільки у великих музичних центрах, а й у менших культурно-освітніх осередках. Творча діяльність та високопрофесійний ріст камерного оркестру м. Стрия став можливий завдяки невтомній праці відомого скрипача, педагога, культурно-освітнього діяча нового покоління Іриней Турканика. який формує естетичні смаки слухачів популяризацією творів світового класичного репертуару, а також композицій українських корифеїв. Багатогранна музично-педагогічна творчість стрийського митця посприяла досягненню високого рівня інтелектуальної зрілості у розвитку національного камерно-інструментального виконавства, а це, у свою чергу, свідчить про стрімке зростання духовного рівня нації.

Ульяна Молчко. Исполнительское творчество Ириней Турканика в контексте современного камерно-музыкального искусства Галичины
Освещена камерно-ансамблевая деятельность скрипача, педагога, дирижера Ириней Турканика. На фоне творческого пути преподавателя Дрогобычского государственного музыкального училища им. В. Барвинского, руководителя камерного оркестра Стрийской детской музыкальной школы им. О. Нижанковского представлено развитие камерного искусства на Львовщине.

Ключевые слова: камерно-ансамблевая творчество, Ириней Турканик, репертуар.